

พ่อ กลับบ้าน

ประพันธ์โดย ศิคุชิ ฮิโรชิ (ค.ศ. 1888 - 1948)

เมื่อ ค.ศ. 1917

แปลโดย ธศ. อาทร พงษ์ธรรมสาร

เนื่องในโอกาสครบรอบร้อยปีของผู้แต่ง

ตัวละคร

คุโรตะ เคนอิจิโร่	28 ปี
คุโรตะ ชินจิโร่ (น้องชาย)	23 ปี
คุโรตะ โอทานะ (น้องสาว)	20 ปี
โอทากะ (แม่)	51 ปี
โซทาโร่ (พ่อ)	

เวลา

ราวปีที่ 40 แห่งรัชสมัยเมจิ (ค.ศ. 1907)

สถานที่

เมืองเล็ก ๆ เมืองหนึ่งที่อยู่แถวนั้นโคโค (แถวจังหวัดยามากุชิปัจจุบัน)

ฉาก

เป็นครอบครัวชนชั้นกลางที่ใช้ชีวิตอย่างมั่งคั่ง เป็นห้องขนาดเล็ก 6 ฝืน ด้านหลังของห้องที่ติดกับฉากรมมีตู้เสื้อผ้าใบใหญ่ 1 ใบ มีนาฬิกาปลุกตั้งอยู่บนตู้เสื้อผ้าใบนั้น กาน้ำร้อนบนเตาถ่านมีไอลอยขึ้นมาก ตรงกลางห้องมีโต๊ะตัวหนึ่ง เคนอิชิโร่ อยู่ในชุดเสื้อผ้าแบบญี่ปุ่นที่สวมใส่ในบ้าน คล้ายกับเพิ่งกลับมาจากการไปทำงานในหน่วยงานของรัฐ กำลังนั่งอ่านหนังสือพิมพ์อยู่ข้าง ๆ โต๊ะ โอทากะผู้เป็นแม่กำลัง วุ่นอยู่กับการเย็บผ้า เวลาใกล้จะทุ่มหนึ่งของต้นเดือนตุลาคม นอกห้องมีตลับ

เคนอิชิโร่ : คุณแม่ เจ้าโอทากะจะไปไหนแล้วละ

แม่ : ไปส่งผ้าจ๊ะ

เคนอิชิโร่ : ยังช่วยเขาตัดเสื้อผ้าอยู่อีกเหรอ ไม่ต้องไปแย่งงานแบบนี้กะเขาแล้ว

แม่ : ก็จริงนะลูก แต่ว่าน้องของเจ้าน่ะอยากมีเสื้อผ้าดี ๆ สักชุดตอนออกเรือนนะจ๊ะ

เคนอิชิโร่ : (พลิกดูหนังสือพิมพ์) คนที่มาสู่ขอเมื่อหลายวันก่อนได้ผลอย่างไรบ้าง

แม่ : คงไม่ค่อยถูกใจน้องสาวเจ้ามัง แต่ว่าฝ่ายชายได้ขอแล้วขออีกนะว่าต้องการจะ แต่งกับน้องสาวของเจ้า

เคนอิชิโร่ : ได้ข่าวว่ามีฐานะดี ก็ไม่เลวนี่นา

แม่ : แต่ว่าอิเงินแค่หมื่นสองหมื่น ถ้าใช้อย่างสุรุ่ยสุร่ายละก็ หมดตัวได้เหมือนกัน ก็ดูอย่างพวกเรชาติ ตอนแม่แต่งงานใหม่ ๆ นะ รวมพันธบัตรและที่ดินแล้วก็ มีตั้ง ๒ - ๓ หมื่นเหมือนกัน โคนพ่อเจ้าใช้อย่างมือเติบเข้า เกลี้ยงไปเลย

เคนอิชิโร่ : (คล้ายนึกถึงเรื่องที่ทำให้ไม่สบายใจ นิ่งเงียบ)

แม่ : ฉันทะ เหนื่อยมามากแล้ว จึงอยากให้น้องสาวเจ้าแต่งกับคนดี ๆ มีเงินทองมาก น้อยนั้นสำคัญรองลงมา แม่จะไม่มีเงินมีทรัพย์สิน ขอให้สามีเป็นคนดี ชาตินี้ก็ไม่ ต้องลำบากแล้วนะลูก

เคนอิชิโร่ : แต่ถ้าเงินทองก็มี คนก็ดีด้วย จะไม่ดีกว่าเธอแม่

แม่ : จะไปหวังถึงขนาดนั้นได้อย่างไร แม้ว่าเจ้าโอทากะหน้าตาจะใช้ได้ แต่บ้านเรา ไม่มีเงินนะจ๊ะลูก เวลานี้ข่าวของก็แพงขึ้น จะจัดหาอะไรหน้อย ชี้หมูชี้หมาก็ต้อง ใช้เงิน 4 - 5 ร้อยเยนเชียวนะ

- เคนอิชิโร่ :** ก็เพราะพ่อนี้แหละตัวดี ทำให้โอทานะต้องพลอยเดือดร้อนไปด้วย ลูกจึงเห็นว่าควรจัดหาเครื่องสินสมรสให้น้องมาก ๆ ตอนออกเรือน รอลูกเก็บเงินได้ 1000 เยนแล้วจะแบ่งให้น้องครึ่งนึง
- แม่ :** ไม่ต้องมากถึงขนาดนั้นหรอก แค่ 300 เยน ก็พอถมแล้ว และเสร็จเรื่องของน้องสาวเจ้าแล้ว เจ้าก็ควรจะมีเมียเหย้ามีเรือนเสียที ภาระของแม่จะได้หมด ๆ ไปซะ ใคร ๆ ก็บอกแม่ว่าได้สามทีที่ไม่ดี แต่ก็ได้ลูก ๆ ที่ดีแทน ตอนพ่อเจ้าทั้งแม่ไปนั้นนะ แม่ไม่รู้เลยว่าควรจะทำเนิ่นชีวิตอย่างไรถึงจะดีนะลูก.....
- เคนอิชิโร่ :** (พยายามเปลี่ยนเรื่องคุย) เจ้าชินจิโรเลิกงานช้าจังนะ
- แม่ :** วันนี้เขาจะอยู่เวรที่โรงเรียนจ๊ะ จึงต้องกลับบ้านดึก เจ้าชินจิโรบอกว่าจากเดือนหน้าเป็นต้นไปเงินเดือนก็จะขึ้นอีกแล้วนะ
- เคนอิชิโร่ :** ันท์หรือ ตอนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาของเขาก็คือมาก จึงไม่ค่อยพอใจกับตำแหน่งอีกแค่เป็นครูชั้นประถม แต่ถ้าเขารู้จักขยันขันแข็ง อนาคตก็ต้องก้าวหน้าแน่ ๆ
- แม่ :** เออnélูก แม่ได้ไหว้วานพ่อสื่อแม่สื่อช่วยดู ๆ คนที่เหมาะสมจะเป็นเนื้อคู่ของเจ้าแล้วนะ แต่ยังไม่เจอรายที่เหมาะสม ลูกสาวตระกูลโชโนะตะกั๋วเหมาะดีนะ แต่ฐานะดีเกินไป ไม่กล้าอาจเอื้อมนะ เขาคงไม่ยอมแต่งงานอยู่กับเราหรอก
- เคนอิชิโร่ :** รออีกสัก 2 - 3 ปี ค่อยหาจะดีกว่านะแม่

แม่ : แต่เมื่อเจ้าโอทานะออกเรือนไปแล้ว เจ้าก็ควรจะแต่งงานแต่งการซะที แม่ล่ะหวังจะให้เจ้ามีครอบครัว ตอนพ่อเจ้าทิ้งแม่ไปอยู่กับอีนางคนนั้น แม่ต้องแบกภาระเลี้ยงลูก ๓ คน ไม่รู้ว่าอยู่กันมาได้ยังไง...

เคนอิชิโร่ : ไปเอ๋ยถึงเรื่องที่ผ่านมาไปแล้วอีกทำไมเล่า
(ประตูเลื่อนตรงทางเข้าถูกดึงออก ชินจิโร่กลับมาแล้ว เขาหน้าตาเกลี้ยงเกลาเป็นครูชั้นประถม)

ชินจิโร่ : ผมกลับมาแล้วครับ

แม่ : อ้อ กลับมาแล้วหรือจ๊ะ

เคนอิชิโร่ : ดึกจังนะ

ชินจิโร่ : วันนี้ต้องไปตรวจดูตรงนั้นนิดตรงนี้หน่อย วันไปหมดทั้งวัน ไหล่
เหล่ปวดเมื่อยไปหมดแล้ว

แม่ : รอเจ้ากลับมากินข้าวตั้งนานแล้วนะลูก

เคนอิชิโร่ : รีบกินแล้วไปอาบน้ำอาบท่าซะ

ชินจิโร่ : (ขณะเปลี่ยนไปใส่ชุดญี่ปุ่น) แม่ครับ เจ้าโอทานะละ

แม่ : ไปส่งเสียจ๊ะ

ชินจิโร่ : (เปลี่ยนเสื้อเสร็จ นั่งลง) คุณพี่ครับ วันนี้ผมได้กินข้าวที่แปลกประหลาด
ครูใหญ่สุจิตะบอกว่าเจอคนที่คล้ายพ่อเรามากคนหนึ่งที่เมืองฟูรูชินมาจิ

แม่ : เอ๋

ชินจิโร่ : ครูใหญ่สงสัยอะแล้วว่า ตอนเขาผ่านไปย่านโรงเตี๊ยมที่เรียงรายเป็นแถวในฟูรุจินมา ฉะนั้น เห็นชายคนนึงอายุอานามราว 60 คับหูคับตามาก หน้าด้านข้างนั้นคล้าย พ่อเรามากทีเดียว เขานึกในใจว่าถ้าเป็นโชทาโร่พ่อเราตรงหมับขวาจะมีไฟ ถ้ามีก็จะลองทักดูแต่ตอนจะเดินเข้าไปใกล้ๆ นั้น คนนั้นก็กลับรีบเดินหายเข้าไปยัง ซอยศาลเจ้าซุซุซึน

แม่ : คุณสงสัยอะนะเป็นเพื่อนกับพ่อเข้ามาแต่เด็ก ๆ เคยฝึกรำหอกพร้อมกับพ่อเจ้า เขาต้องไม่จำคนผิดแน่ แต่มันก็นานตั้ง 20 ปีแล้วนะ

ชินจิโร่ : คุณสงสัยอะเองก็พูดเช่นนั้น ก็เพราะไม่ได้เจอหน้าเจอตานานตั้ง 20 ปีแล้ว เลยไม่ค่อยแน่ใจไงล่ะ แต่เมื่อคุณเคยมาแต่เด็ก ๆ ก็ไม่น่าจะจำผิดนะ

เคนอิชิโร่ : (แววตาสื่อความหุดหิด) ถ้างั้นคุณสงสัยอะก็ไม่ได้ทักทายกับชายคนนั้นนะชิ

ชินจิโร่ : เขาตั้งใจว่าพอเห็นไฟก็ทักทันทีไงล่ะ

แม่ : อืม คุณสงสัยอะคงจำคนผิดแน่ หากพ่อเจ้าได้กลับมาเมืองนี้ ทำไมไม่กลับมาที่บ้าน เกิดตัวเองเล่า

เคนอิชิโร่ : แต่พ่อคงไม่กล้าก้าวข้ามธรณีประตูเข้ามายังบ้านนี้มัง

แม่ : แม่นึกว่าเขาตายไปนานแล้ว หายไปตั้ง 20 ปีแล้วนี่

ชินจิโร่ : ได้ข่าวว่าเคยมีคนเห็นเขาที่เมืองโอคายาม่า

แม่ : นั้นมันตั้ง 10 กว่าปีก่อนแล้ว ตอนคุณคุโบโนะซิวตะไปเจอเขาที่เมืองโอคายาม่า นั้น เขากำลังนำพวกสิงห์โตและเสือไปแสดงที่นั่น เขาได้พาคุณคุโบไปเลี้ยงที่ ภัตตาคาร ยังถามถึงเรื่องทางบ้าน เห็นบอกยังห้อยนาฬิกาเหลี่ยมทอง แต่งตัวด้วย ผ้าตัวนราคาแพง เท่ไม่หยอกเลยเชียวนา แต่หลังจากนั้นก็ไม่มีข่าวคราว

อีก นั้นมันปีที่ 2 หลังสงคราม⁽¹⁾ มันตั้ง 12, 13 ปีมาแล้ว

- ชินจิโร่ :** พ่อนี้ก็แปลกดีนะ
- แม่ :** ตอนหนุ่ม ๆ แกก็ไม่ยอมเรียนวิชาความรู้ที่บรรพบุรุษเล่าเรียนกันสืบมากลับชอบทำงานการที่มีความเสี่ยงสูง ที่เป็นหนี้เป็นสินถึงขนาดนั้นก็ไม่ใช่เป็นเพราะใช้จ่ายเพื่อสุขสำราญทางสุรานารีอย่างเดียวหรอก เห็นบอกส่งยาเซนคินตันไปขายที่ประเทศจีนจนขาดทุนไม่มีเงินใช้หนี้
- เคนอิชิโร่ :** (สีหน้าไม่ค่อยพอใจ) แม่ พวกเราทานข้าวกันเฮอะ
- แม่ :** เออ จริงชิ ลืมซะสนิทเลย (ลูกหายไปที่ครัวที่อยู่ด้านหลังเวที) คุณสุจิตะบอกว่า เห็นพ่อเจ้า คงจำคนผิวดำมั่ง หากยังมีชีวิตอยู่ อายุปุนนั้นแล้ว ทำไมไปรษณียบัตรก็ไม่เห็นส่งมาสักฉบับ
- เคนอิชิโร่ :** (เครื่องขรีม) คุณสุจิตะเจอชายคนนั้นวันไหนนะ
- ชินจิโร่ :** เห็นบอกเจอเมื่อคืนนี้ราวตอน 3 ทุ่มครึ่ง
- เคนอิชิโร่ :** เขาแต่งตัวอย่างไรนะ
- ชินจิโร่ :** เห็นบอกแต่งตัวปอน ๆ เสื้อคลุมก็ไม่มี
- เคนอิชิโร่ :** ั้นหรือ
- ชินจิโร่ :** พี่ยังจำลักษณะของพ่อได้รีเปล่า
- เคนอิชิโร่ :** จำไม่ได้แล้ว
- ชินจิโร่ :** น่าจะจำได้นะ ตอนนั้นพี่ก็ 8 ขวบแล้ว ผมยังจำได้คลับคล้ายคลับคลาเลยนะ
- เคนอิชิโร่ :** แต่พี่จำไม่ได้ เมื่อก่อนนั้นจำได้ ต่อมาก็พยายามลืมเขาไป
- ชินจิโร่ :** คุณสุจิตะพูดถึงพ่อบ่อย ๆ เขาบอกว่าตอนหนุ่ม ๆ พ่อหน้าตาดีทีเดียว
- แม่ :** (ยกข้าวปลาอาหารออกจากครัว) ถูกแล้วลูก พ่อเจ้าณะเมื่อก่อนหล่อเหลาเอามาก ๆ เห็นบอกตอนเป็นเด็กใช้สอยให้เจ้านายนั้น สาวใช้ถึงกับแอบส่งกลอนรักติดกล่องตะเกียบถึงเขาเชียวนะ
- ชินจิโร่ :** ส่งกล่องตะเกียบทำไมกันนะ ตลกแฮะ
- แม่ :** เขาเกิดปีฉลู ปีนี้อายุ 58 แล้ว หากเขายอมอยู่กับครอบครัว ตอนนี้ก็เสวยสุขในบั้นปลายชีวิตได้อย่างสบายแล้ว (ทั้ง 3 คนลงมือทางอาหาร)
- แม่ :** เจ้าโอทานะก็ควรจะกลับมาแล้วนะ อากาศออกหนาวอย่างนี้
- ชินจิโร่ :** คุณแม่ นกโมสุ (shrike) เริ่มส่งเสียงร้องตามต้นไม้ทุก ๆ ที่อยู่ในวัดโจงังจิ นี้ก็ถูกใบไม้ร่วงแล้วนะครับแม่ คุณพี่ครับ ผมตั้งใจจะไปสอบวิชาภาษาอังกฤษ

(1) หมายถึงสงครามญี่ปุ่นรบกับราชวงศ์ชิง ในปี 1895

เพราะคณิตศาสตร์ไม่มีครูดี ๆ

เคนอิชิโร่ : เจ้าคิดจะไปเรียนกับออคิโนะซะ

ชินจิโร่ : ก็คิดอย่างนั้นอยู่เหมือนกัน เพราะเรียนกับบาทหลวงไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน

เคนอิชิโร่ : อืม เมื่อตั้งใจแล้วก็พยายามอย่างที่สุดนะ เพื่อให้เห็นว่าเจ้าสำเร็จได้โดยไม่ต้องพึ่งพ่อ ความจริงที่ประสงค์จะสอบเป็นข้าราชการพลเรือนชั้นสูงกว่านี้ ต่อมาเขาเปลี่ยนกฎเกณฑ์ ไม่จบมัธยมไม่มีสิทธิ์สอบ พี่จึงต้องล้มเลิกความตั้งใจ เจ้าน่าจะจบถึงชั้นมัธยมควรมีมานะพยายาม

(ตอนนั้นประตูเลื่อนถูกดึงออก โอทานะเดินเข้ามา หล่อนผิวพรรณขาวนวล เป็นหญิงสาวที่สวยงามคนหนึ่ง)

โอทานะ : ฉันกลับมาแล้วจ้า

แม่ : กลับดีจังนะ

โอทานะ : ก็เขาจะให้งานที่จะทำคราบน้ำ สักโน่นสิ่งนี้

แม่ : เอาเฮอะ รีบทานข้าวเฮอะ

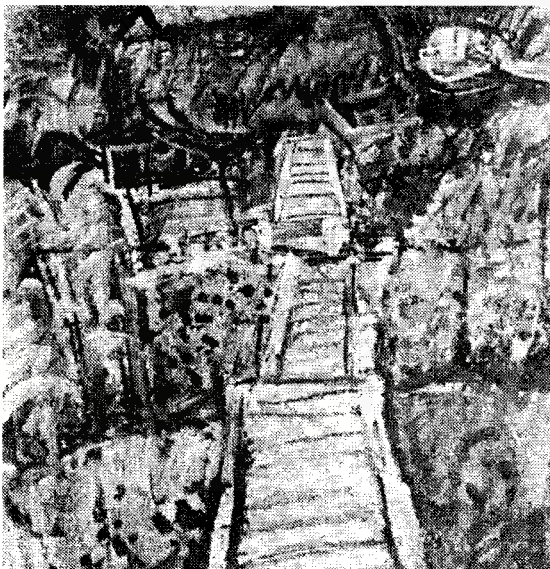
เคนอิชิโร่ : (นั่งลง ทำทางกระสับกระส่าย) คุณพี่คะ ตอนน้องใกล้ถึงบ้านนั้น พบว่าตรงข้ามบ้านเรามีชายแก่คนหนึ่งจ้องมองมายังประตูเราตลอดเวลา (ทั้ง 3 คนกระวนกระวาย)

เคนอิชิโร่ : หา

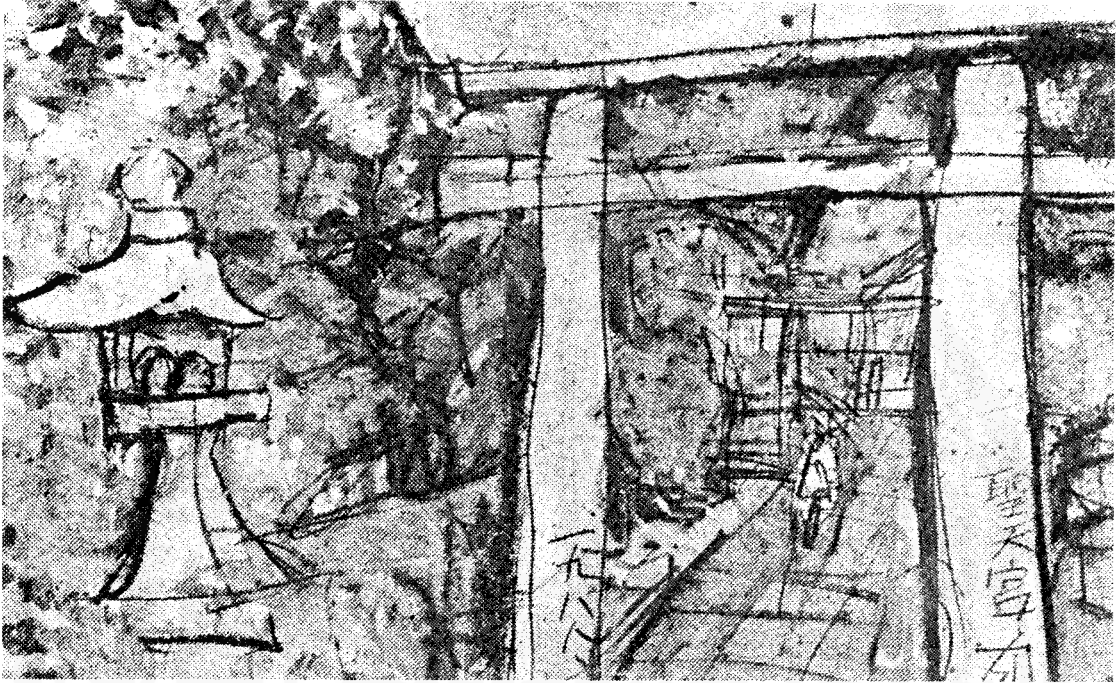
ชินจิโร่ : หน้าตาเป็นอย่างไร

- โธทาเนะ : มันมืด เห็นไม่ถนัด รูปร่างสูงโปร่งค่ะ
 ซินจิโร่ : (ลุกไปดูที่หน้าต่าง ที่อยู่ห้องถัดไป)
 เคนอิชิโร่ : มีคนมัย
 ซินจิโร่ : เปล่า ไม่เห็นมีใคร
 (พี่น้อง 3 คนนั่งเงียบไม่ปริปาก)
 แม่ : เขาออกจากบ้านหลังเทศกาลโอบ็อง¹ ผ่านพ้นไปได้ 3 วัน
 เคนอิชิโร่ : คุณแม่ อย่าไปพูดถึงอดีตอีกเลยนา
 แม่ : ตอนนั้น แม่ก็เกลียดเขามาก แต่เมื่ออายุมากขึ้น กลับใจอ่อนลง
 (ทั้ง 4 คนทานข้าวกันอย่างเงียบ ๆ จู้ ๆ ประตูด้านนอกถูกเปิดออก ทั้งแม่และเคนอิชิโร่ มีสีหน้าตกใจ แต่ต่างมีเหตุผลที่ไม่เหมือนกัน)
 เสียงผู้ชาย โทษครับ มีคนอยู่มัย
 โธทาเนะ : ค่ะ (แต่หล่อนไม่ได้ลุกขึ้นมา)
 เสียงผู้ชาย โธทาเกะอยู่บ้านมัย
 แม่ : อยู่ค่ะ (เดินไปที่ประตูราวต้องมนตร์ขลัง จากนั้นก็ได้ยินแต่เสียงคุยกัน)
 เสียงผู้ชาย โธทาเกะเหรอ
 เสียงแม่ ตายแล้ว คุณเองเหรอเนีย คุณแก่จนจำไม่ได้เลยนะ
 (เสียงสะท้อนของทั้ง 2 คน)
 เสียงผู้ชาย อืม แต่ยังแข็งแรงนับว่าก็ดีแล้ว ลูก ๆ โตแล้วเหรอ

(1) เทศกาลเซ่นไหว้บรรพบุรุษของญี่ปุ่น

- เสียงแม่** โຕ ๆ กันแล้ว เป็นผู้ใหญ่มากหมดแล้ว เข้ามาดูแลเองซิคะ
- เสียงผู้ชาย** เข้าได้มัยเนี่ย
- เสียงแม่** เข้ามาซิ
- (โซทาโร่พ่อที่จากบ้านไป 20 ปี หน้าตาอิดโรยตามภรรยาชราเข้ามา ชินจิโร่ และโอทาเนะทำตาปริบ ๆ จ้องมองพ่อที่เดินเข้ามา)
- ชินจิโร่ :** นั่นคุณพ่อหรือครับ ผมชินจิโร่ครับ
- พ่อ :** เจ้าโตเป็นหนุ่มแล้วนะ ตอนจากเจ้าไปนั้น เจ้ายังยืนไม่อยู่เลย
- โอทาเนะ :** คุณพ่อขา หนูคือโอทาเนะคะ
- พ่อ :** พ่อได้ยินว่าได้ลูกสาว หน้าตาดีนี่
- แม่ :** เออ นี่คุณพ่อ เราจะเริ่มอย่างไรดีนะ ลูก ๆ โตกันหมดแล้ว ดีใจมัยล่ะ
- พ่อ :** คำพังเพยมีว่า “พ่อไม่อยู่ ลูกเลยได้ดีไปตามกัน” จริงมัย ฮา ๆ ๆ ๆ
(ไม่มีใครหัวเราะตาม เคนอิชิโร่ ข้อศอกเท้าโต๊ะ ก้มหน้าไม่พูดด้วย)
- แม่ :** คุณพ่อ เจ้าเคนอิชิโร่ และชินจิโร่ทั้ง 2 คน เรียนหนังสือเก่ง เจ้าคนโต อายุ 20 ก็สอบบรรจุเป็นข้าราชการพลเรือน ส่วนเจ้าชินจิโร่นั้น ตอนเรียนอยู่ชั้นมัธยมสอบไล่那年ไม่เคยได้ต่ำกว่าที่ 2 เขียวนะ เวลาที่ ทั้งสองคนหาเงินได้เดือนหนึ่ง 60 กว่าเยน เจ้าโอทาเนะก็เป็นเด็กที่เรียบร้อย รูปร่างหน้าตาก็ดี มีคนตีมาขอแต่งงานด้วยนะ

- พ่อ :** ดี ดี ดีทีเดียว ก่อนหน้านี้ 4 - 5 ปี ผมยังนำคณะ 20 - 30 คน ออกแสดงไปทั่ว แต่ว่าเคราะห์หามยามชวย เกิดไฟไหม้เวทีที่เมืองคุระะ ชาวของถูกไฟไหม้อวดวายไปหมด หมดกันเลย จากนั้นทำอะไรก็ไม่ขึ้น ผมเองก็แก้ตัวลง เริ่มนึกถึงลูกเมียเลยกลับมาหา ผมมันก็เหมือนไม้ไผ่ปลั่ง ต้องให้ลูก ๆ เลี้ยงดูแล้ว (มองดูหน้าเคนอิชิโร่) นี่เจ้าเคนอิชิโร่ ขอเหล่าตี๋มสักแก้วซิ ระยะเวลาหลังเหล่าตี๋ ๆ สักแก้วก็ไม่มีโอกาสได้ตี๋ม เออะ มีเจ้าเท่านั้นที่พ่อยังพอจำได้ (เคนอิชิโร่ ไม่ตอบ)
- แม่ :** เคนอิชิโร่ เมื่อพ่อเจ้าออกปากเช่นนี้ และยังเป็นการพบกันระหว่างพ่อลูกอีกครั้งหลังจากจากกันนานแสนนาน ก็รินเหล้าฉลองกันเถอะนะลูก (เคนอิชิโร่ ไม่ตอบ)
- พ่อ :** ขึ้น ซินจิโร่ เจ้าเอาเหล้ามาให้พ่อตี๋มสักจอกซิ
- ซินจิโร่ :** ครับผม (ยกจอกสุรา จะส่งให้พ่อ)
- เคนอิชิโร่ :** (ท่าทางเด็ดเดี่ยว) วางลงซะ อย่า ไปให้เขาตี๋ม
- แม่ :** เคนอิชิโร่ เจ้าว่าอะไรนะ
(พ่อจ้องหน้าเคนอิชิโร่เหม็ง ซินจิโร่และโอทานะกัมหน้าลง)
- เคนอิชิโร่ :** (ท่าทางชิงชัง) พวกเราไม่มีพ่อ ไม่รู้ว่าพ่อคืออะไร
- พ่อ :** (พยายามระงับความโมโห) ทำไมพูดอย่างงั้นนะ
- เคนอิชิโร่ :** (ท่าทางเย้ยหยัน) หากพวกเรามีพ่อ ตอนผมอายุ 8 ขวบ ก็จะไม่ต้องถูกแม่ดึงไปโดดทะเลที่ท่าข้าม เพราะแม่โดดผิดที่ โดดไปตรงน้ำตื้น ๆ จึงรอดตายมาได้ หากมีพ่อ ผมก็ไม่ต้องไปเป็นเด็กรับใช้ตอนอายุแค่ 10 ขวบ ก็เพราะเราไม่มีพ่อ จึงไม่เคยมีชีวิตวัยเด็กที่มีความสุขสบาย เจ้าซินจิโร่ เอ็งลืมาแล้วหรือ ตอนอยู่ชั้นประถม เอ็งยังเคยร้องไห้เพราะไม่มีปัญหาซื้อกระดาษและหมึกสำหรับเขียนหนังสือ เอ็งลืมาแล้วหรือไง เพราะไม่มีเงินซื้อหนังสือเรียน เอ็งต้องใช้ที่คัดลอกเขามาเรียน ถูกเพื่อนล้อเลียนเยาะเย้ย เจ้าร้องไห้เพราะเรื่องนี้ เรื่องเหล่านี้ล่ะ ลืมหันหมดแล้วหรือไงนะ พวกเรามีพ่อที่ไหนกะเขาเล่า หากมีก็ไม่ต้องเดือดร้อนขนาดนั้นแล้ว
(โอทานะ โอทานะ สะอื้นให้ ซินจิโร่น้ำตาเนืองนอง พ่อชราเปลี่ยนจากโมโห เป็นโศกเศร้า)
- ซินจิโร่ :** แต่เมื่อแม่ก็ยอมภักย์แล้ว พี่ก็ทนหนอยเถอะนะพี่ ดีไม่
- เคนอิชิโร่ :** (อาการเยือกเย็นยิ่งขึ้น) คุณแม่นะเป็นผู้หญิง ใจคิดอย่างไรพี่ไม่ทราบ แต่ว่า

หากพี่มีพ่อ เขาก็เป็นศัตรูของพี่ ตอนเด็ก ๆ เมื่อพวกเราหิวโหยและ
 ทรมาณ แม่ก็จะพูดอยู่เสมอว่า “ก็พ่อเอ็งมันไม่ดี ไปเกลียดพ่อพวกเอ็งซะซี”
 หากผมมีพ่อ พ่อก็คือศัตรูที่ทรมาณทรกรรมพวกเราทำให้พวกเราต้อง
 ลำบากลำบากมาแต่เด็กแต่เล็ก พ่ออายุได้แค่ 10 ขวบ พี่ก็ต้องไปเป็นเด็กรับใช้ที่
 การจังหวัด แม่ต้องหาเลี้ยงชีพด้วยการปะก่องไม้ขีด เดือนไหนแม่ไม่มี
 งาน เดือนนั้นพวกเราแม่ลูก 4 คนต้องอดกินอาหารเที่ยง เรื่องเหล่านี้เจ้าลืมหืม
 หมดแล้วหรือไงกันนะ ที่พี่มาแนะนำขายนั่นก็เพื่อรอล้างแค้นนั่นเอง พี่อยาก
 ให้แก่รู้ว่าลูก ๆ ที่ถูกพ่อทอดทิ้งนั้นมีปัญญาเติบโตเป็นผู้เป็นคนเหมือน
 กัน พี่นะไม่เคยได้รับความรักความอบอุ่นจากคนที่เป็นพ่อเลย เขาทิ้งลูกเมีย
 ไปตีเมียเหล่าเมียตอนอายุพี่ได้ 8 ขวบ ในที่สุดมีหนี้สินรุงรังไม่มีปัญญา
 ใช้ หนีไปกับชูรักของตัวเอง ความรักที่เขามีต่อภรรยาและลูกอีก 3 คนรวมกัน
 เขายังไม่เท่ากับความรักที่เขามีต่ออีนังคนนั้นเลย ไม่เพียงแค่นั้น หลังจากเขาทิ้ง
 พวกเราไปแล้ว พี่ยังพบว่าสมุดที่มีเงินฝาก 16 เยนก็หายไปด้วย

ชินจิโร่ :

(น้ำเสียงสะอื้น) แต่ว่าคุณพี่ครับ เวลานี้พ่อก็อายุมากแล้ว พี่ก็เห็นแล้วนี่นา

เคนอิจิโร่ :

เจ้าชินจิโร่ เจ้ายังเรียกพ่อ พ่อ ได้อย่างไม่กระดากปากอีกหรือคะ คน ๆ หนึ่งที่
 เราไม่เคยพบเคยเห็นมาก่อนอยู่ ๆ บุกรุกเข้ามาที่บ้าน อ้างว่าเป็นพ่อ เจ้าจู่ ๆ
 ก็เกิดความรู้สึกผูกพันในความเป็นพ่อลูกขึ้นมาได้ทันทีทันใดอย่างนั้นหรือคะ

ชินจิโร่ :

คุณพี่ ไม่ว่าพ่อจะเป็นคนอย่างไร ผู้เป็นลูกก็มีหน้าที่เลี้ยงดู เมื่อท่านแก่ตัวลงนะ....

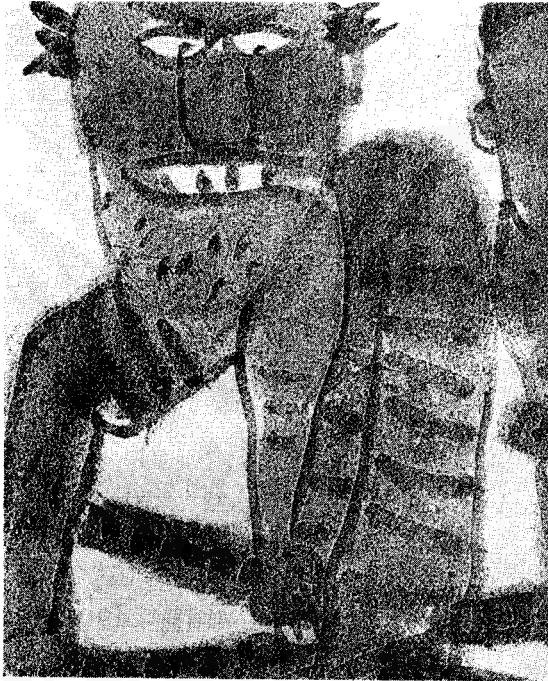
เคนอิจิโร่ :

หน้าที่อะไรของเจ้า เขาไปตีเมียเหล่าเมียเสเพลจนพอใจ แล้วมาบอกว่าอายุมาก
 แล้ว กระดิกกระเดี้ยไม่ไหวแล้วก็เลยกลับมา อย่างไรก็ตาม ข้าไม่มีพ่อ

- พ่อ :** (น้ำเสียงโมโห ความจริงแสร้งทำ เพราะอ่อนแอไร้พลังแล้ว) เคนอิชิโร่ นี่เจ้าบังอาจพูดจาอย่างนั้นกับพ่อบังเกิดเกล้าเขียวหรือเนี่ย
- เคนอิชิโร่ :** คุณยังมีหน้ามาอ้างความเป็นพ่อ มาบอกว่าเป็นผู้บังเกิดเกล้าของผมหรือะ บอกว่าเคนอิชิโร่คนนี่คุณเป็นผู้ให้กำเนิดมาหรือะ เคนอิชิโร่ของคุณได้จบชีวิตลงที่ท่าข้ามเมื่อ 20 ปีก่อนแล้ว คุณเองได้สละสิทธิความเป็นพ่อเมื่อ 20 ปีก่อนแล้วด้วยจะบอกให้ผมในวันนี้สร้างขึ้นด้วยตัวผมเอง ผมไม่เคยได้รับการดูแลจากผู้ใดเลย (ทุกคนเวียบกริบ แม่และน้องสาวสะอึกสะอื้น)
- พ่อ :** เข้าใจแล้ว ข้าจะออกไป ในอดีตเคยมีเงินเป็นหมื่นเข้า ๆ ออก ๆ ในกระเป๋าของข้าถูกผู้ชายจะตักอ้อยอย่างไรก็ไม่อดตายหรอกน่า ไม่รบกวนแล้ว (ลุกขึ้นจะไป)
- ชินจิโร่ :** เดี่ยว โปรดรอเดี๋ยว หากพี่ไม่อยากเลี้ยงดูท่าน ผมจะหาเลี้ยงดูท่านเอง พี่กับท่านอย่างไรก็เป็นพ่อลูกกัน ไม่นานเขาก็จะนึกได้เอง ท่านไม่ต้องไป ผมจะรับเป็นภาระเลี้ยงดูท่านเอง
- เคนอิชิโร่ :** มันเคยทำอะไรให้เจ้าเมื่อไหร่ ข้าเนี่ยยังคงถูกมันเขกกาดมาบ้าง เจ้าเนี่ยมันไม่เคยแตะต้องเลย ค่าเล่าเรียนชั้นประถมณะใครเป็นคนออกให้เจ้า ใครเป็นคนเลี้ยงดู เจ้าจนโต เจ้าลืมแล้วหรือว่าค่าเล่าเรียนของเจ้าน่ะข้าเจียดมาจากค่าแรงอันน้อยนิดของข้า ผู้ที่ได้ทำหน้าที่เป็นพ่อเจ้าและน้องของเจ้าน่ะคือพี่คนนี่แหละรู้มั๊ย เจ้าจะไปดูแลมันก็เหົ้ แต่ข้าจะเลิกสนใจเจ้าแล้ว
- ชินจิโร่ :** แต่ว่า.....
- เคนอิชิโร่ :** ข้องใจละก็ ไปอยู่กับมันซะไป
(แมกกับน้องสาวร้องไห้ฟูมฟาย ชินจิโร่น้องชายนิ่งเวียบ)

- เคนอิชิโร่ :** ข้าต้องลำบากลำบากเพราะไม่มีพ่อ ข้าจึงไม่อยากให้น้อง ๆ ต้องลำบากเช่นนั้น ที่ข้าต้องตรากตรำแต่เช้าจนดึก ๆ ก็เพื่อให้น้อง ๆ ได้มีโอกาสเรียนจบชั้นมัธยมรั้ว
- พ่อ :** (อ่อนแรงอ่อนใจ) ไม่ต้องพูดอีกแล้ว กลับมาเป็นการรบกวนพวกเจ้าจริง ๆ ข้านะไม่ต้องได้พวกเจ้าเลี้ยงดูก็ไม่อดตายหรอกนะ เอาเฮอะ ข้าไปละ โอทากะดูแลตัวเองให้ดีนะ เจ้าถูกข้าทอดทิ้ง แต่กลับมีความสุขนะ
- ชินจิโร่ :** (ไล่ตามพ่อที่กำลังจะไป) ท่านมีเงินติดตัวมั๊ย ท่านข้าวเย็นมาแล้วยังละ
- พ่อ :** (ตาส่อแวววิงวอน) ช่างเฮอะ (พอจะถึงประตูสะดุดลงไปนั่งตรงขอบห้อง)
- โอทาทะ :** ฮ๊ะ ระวัง
- ชินจิโร่ :** (ประคองพ่อลุกขึ้น) ท่านจะไปที่ไหนละ
- พ่อ :** (นั่งลงอย่างหมดอาลัยตายอยาก) ตายอย่างหมาข้างทางไม่ต้องมีบ้านหรอก (คล้ายรำพึงรำพันกับตัวเอง) ความจริงข้าไม่ควรจะก้าวเข้ามาบ้านหลังนี้เลย พ่ออายุมาเข้า สุขภาพก็ไม่ดี ข้าทั้ง 2 ก็ย่างก้าวเข้ามาสู่บ้านเกิดโดยไม่รู้ตัว มาถึงเมืองนี้ก็ 3 วันแล้ว ข้ามายืนมองที่หน้าบ้านทุกคืน แต่ไม่กล้าเข้ามา..... ความจริง ไม่เข้ามาเลยจะดีกว่า กลับมามีมือเปล่าเช่นนี้ ใคร ๆ ก็ย่อมจะดูถูกเอา..... พ่ออายุย่างเข้า 50 ก็เริ่มคิดถึงบ้าน ใจนั้นคิดอยู่เสมอว่า ควรนำเงินกลับมาสัก 2-3 พันเยนเพื่อลูกแกโทซุ แต่ทว่า พ่อแก้ตัวเข้าปัญหาหาเงินก็ไม่มี....(ลุกขึ้นด้วยความลำบาก) เอาเฮอะ หาเลี้ยงชีพตัวเองคงไหวนะ (ลุกขึ้นมาได้หันกลับมามองภรรยาชรา แล้วเดินออกจากบ้านไป ทั้ง 4 คนเฝ้าบกริบอยู่สักพัก)
- แม่ :** (ด้วยเสียงวิงวอน) เคนอิชิโร่
- โอทาทะ :** พี่ชา
(บรรยายกาศเครียดมาก)
- เคนอิชิโร่ :** ชินจิโร่ ไปเรียกพ่อกลับมาสิ
(ชินจิโร่รีบวิ่งออกไป 3 คนรอดด้วยความพะว้าพะวง ชินจิโร่กลับมาด้วยสีหน้าซีดเซียว)
- ชินจิโร่ :** วิ่งไปดูที่ถนนทางใต้ ไม่เจอเลย พี่ไปด้วยสิ จะได้ไปหาทางเหนือ
- เคนอิชิโร่ :** (ตกใจ) อะไรกัน หาไม่เจอเลยเหอะ ทำไมหาไม่เจอ
(พี่น้องทั้ง 2 คนวิ่งออกไปอย่างคลุ้มคลั่ง)
- ปิดม่าน มกราคม ปีที่ 6 รัชสมัยไทโช (1917)

คิคุชิ ฮิโรชิ (คัง) ผู้ประพันธ์เรื่อง พอกลับบ้าน

“พอกลับบ้าน” ที่แปล แนะนำมานี้ เป็นบทละครองค์เดียวจบที่ประพันธ์โดย คิคุชิ ฮิโรชิ (คัง) (ค.ศ. 1888 - 1948) ในปี ค.ศ. 1917 เรื่องนี้ไม่ประสบความสำเร็จทันทีที่นำออกแสดง แต่ต่อมาก็ได้รับความนิยมมากขึ้น ผู้แต่งเองได้กล่าวถึงแรงดลใจในการประพันธ์เรื่องนี้ว่า ได้ต้นคิดจากเรื่อง “ลูก เก เรกลับบ้าน” ของ จอห์น ฮากิง ผู้แต่งค่อนข้างเชื่อมั่นในความเป็นอมตะของ “พอกลับบ้าน” ว่าจะเป็นเรื่องที่อยู่ในความทรงจำของผู้คนได้นานกว่าเรื่องอื่น ๆ ของเขา และกาลเวลาที่ผ่านไปเลยมากกว่าครึ่งศตวรรษก็มีส่วนช่วยยืนยันความเชื่อของเขา

แก่นของเรื่องที่เสนอไว้ในเรื่องนี้คือ ความเป็นพ่อหรือสิทธิในการเป็นพ่อที่ได้อยู่ที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ที่พึงมีต่อบุตรธิดาในการเลี้ยงดูให้เติบโตและให้มีโอกาสรับการศึกษา มากกว่าเป็นแค่ผู้บังเกิดเกล้าช่วยให้พวกเขาได้มีโอกาสเกิดมาแต่อย่างเดียว การอวดสานของเรื่องเป็นสิ่งที่ตราตรึงอยู่ในจิตสำนึกของผู้คนได้นาน เพราะเป็นความขัดแย้งและความกลมกลืนระหว่างความเกลียดชังพ่อที่ได้ละเลยหน้าที่ในความเป็นพ่อกับสายสัมพันธ์ของพ่อลูกที่มีความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้น จนลูกที่ขบไล่ไล่ส่งพ่อต้องวิ่งออกไปตามหาพ่อเมื่อพ่อยอมจำนน ยินยอมออกจากบ้านไป ส่วนลูกสามารถตามหาพ่อเจอหรือไม่ และพ่อยอมกลับมาหรือไม่นั้นไม่มีการเกริ่นไว้อย่างแน่ชัดทิ้งไว้ให้ผู้อ่านหรือผู้ชมไปขบคิดเอาเอง “พอกลับบ้าน” เป็นบทละครที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นงานระดับคลาสสิกในบรรดาบทละครที่ประพันธ์ในรัชสมัยไทโช (ค.ศ. 1912 - 1926)

“จุดเด่นของเรื่องอยู่ที่มีการสนับสนุนปัจเจกชนนิยม...”

เป็นละครแนวใหม่เชิงสังคมนิยม จุดเด่นของเรื่องอยู่ตรงที่มีการสนับสนุนปัจเจกชนนิยม เคนฮิวส์ตัวละครของเรื่องที่ได้ช่วยคุณลอร์ดบอร์วเมื่อพ่อหนีไปกับชู้รักด้วยการทำงานสารพัดอย่างคิดว่าตัวเองเป็นเสมือนพ่อของครอบครัวที่ได้ปฏิบัติหน้าที่แทนพ่อที่ละทิ้งหน้าที่ ฉะนั้นเขาจึงยืนยันหยุดในความคิดของตนเอง เมื่อพ่อที่ทิ้งบ้านทิ้งช่องไปนานนับยี่สิบปีได้กลับมาให้ลูกโดยเฉพาะเคนฮิวส์เลี้ยงดู เขาคิดว่าพ่อไม่มีสิทธิ์กลับมาอ้างความเป็นพ่อ เพราะมิได้ปฏิบัติหน้าที่ที่พึงมี การยืนยันหยุดความคิดเห็นด้วยเหตุผลเช่นนี้ เป็นลักษณะของปัจเจกชนนิยมที่มีความเป็นสมัยใหม่อยู่มาก แต่ความคิดนี้ไปขัดแย้งกับสายสัมพันธ์ในสวนลึกลับของพ่อลูก โดยให้ลูกที่ขบไล่ไล่ส่งพ่อวิ่งออกไปตามหาให้พ่อกลับมา เพราะผู้ที่เป็นลูกอย่างไรก็ยังคงมีความเป็นลูกอยู่ในตัว “พ่อกลับมาบ้าน” เป็นเรื่องที่สามารถสะท้อนให้เห็นปรัชญาความคิดของคิคุชิ นิยมแต่งเรื่องที่พยายามหาจุดกลมกลืนท่ามกลางความขัดแย้ง ในเรื่องนี้สะท้อนความกลมกลืนออกมาในเศษเสี้ยวของการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้สึกและพฤติกรรมของตัวละครเอกที่ผุดลุกขึ้นไปตามหาพ่อเมื่อน้องไปตามหาไม่พบ

ในปี 1988 นี้ เป็นปีที่ครบรอบการกำเนิด 100 ปี ของคิคุชิ ฮิโรชิ (1888 - 1948) ในประเทศญี่ปุ่น เมื่อครบ รอบ 100 ปี ของนักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงสามารถสร้างผลงานประพันธ์ของตัวเองไว้เป็นมรดกทางด้านวรรณคดีของชาติแล้ว ก็จะมีการจัดงานรำลึกถึงนักประพันธ์ผู้นั้นโดยนักวิชาการที่เลื่อมใสผลงานของเขา ในกรณีของคิคุชิ ฮิโรชิ ก็คงจะเป็นไปในทำนองเดียวกันในปลายปีนี้ เชื่อว่าในปีนี้จะมีการจัดงานรำลึกและมอบความเกี่ยวกับท่านหรือมีวารสารฉบับพิเศษที่มีการกล่าวถึงท่านโดยตรง งาน

ของ คิคุชิ ที่มีการแปลเป็นไทยเท่าที่ทราบคือ “ใส่คะแนน”¹ และบทละครชื่อ “คนบ้านหลังคา”² แต่วงการอ่านบ้านเรายังไม่ค่อยคุ้นกับนักประพันธ์ผู้นี้มากนัก

คิคุชิ ฮิโรชิ เป็นนักวิจารณ์ และนักประพันธ์ที่มีบทบาทค่อนข้างมากในช่วง 1917 ถึง 1948 เป็นผู้มีบทบาทในการผลักดันให้มีการออกนิตยสาร “Bungei Shunju” อันเป็นนิตยสารที่มีบทบาทมากในฐานะเป็นเวทีให้นักประพันธ์โดยเฉพาะนักประพันธ์หน้าใหม่ได้ลงงานประพันธ์ของตัวเอง และเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ อากุตาว่า ฮิวโนะสุเกะ (ค.ศ. 1892 - 1927) นักประพันธ์อัจฉริยะที่ได้ผลิตชีพตัวเอง เขาได้ก่อตั้งทุนรางวัลวรรณกรรมอากุตาว่า เป็นรางวัลวรรณกรรมที่มอบให้แก่นักประพันธ์หน้าใหม่ที่สามารถผลิตงานวรรณศิลป์ที่มีคุณค่า และสื่อความมีแววในการเป็นนักประพันธ์ เป็นรางวัลวรรณกรรมที่มีชื่อเสียงที่สุดของญี่ปุ่น เปรียบเสมือนรางวัลโนเบลสาขาวรรณคดีของญี่ปุ่น

¹ เรื่องสั้นญี่ปุ่น 1 ปิยะจิต ทาแดง อำนวยการแปลกรุงเทพฯ อักษรสาสน์ 2520

² ซากุระร่วงในฤดูใบไม้ผลิ อินฤทัย สัจจพันธ์แปล กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์วิหวัล 2522

อาจเป็นเพราะคิคุชิ มีบทบาทค่อนข้างหลากหลาย งานประพันธ์ที่เด่นเป็นพิเศษจนได้รับรางวัลวอร์ดและศึกษาอย่างกว้างขวางเช่นงานประพันธ์ของนักประพันธ์ร่วมสมัยอย่างเช่น อากุตาฮาร่า ฮิโรโนสุเกะ และโยโกมิชิ ฮิโตะชิ ฯลฯ ที่สังกัดกลุ่มภูมิปัญญาแนวใหม่ (Neo - Intellectualism) ซึ่งเป็นกลุ่มของพวกเขาเองจึงมีน้อย

คิคุชิ ฮิโตะชิ มีความเห็นว่า “ชีวิตจริงเป็นหลัก วรรณศิลป์เป็นรอง” งานวรรณกรรมจะต้องช่วยสนับสนุนโลกทัศน์ของนักประพันธ์ที่มีพื้นเพและภูมิหลังของชีวิตที่แตกต่างกันโลกทัศน์ของคิคุชิ ฮิโตะชิ ที่มีการเน้นความสำคัญของชีวิตจริงนั้นก็ได้คงเส้นคงวาตั้งแต่ต้นจนจบ เป็นความคิดที่มีการเปลี่ยนแปลงตามภาวะที่เปลี่ยนไป

เรื่อง “พ่อกลับบ้าน” ตอนจบของเรื่องจะให้ความผูกพันดีในการเป็นพ่อลูกกัน มีอิทธิพลเหนือการความคิดแบบปัจเจกชนนิยมเล็กน้อย แต่ก็เป็นการสะท้อนทัศนคติที่มีต่อพ่อที่ละทิ้งหน้าที่ เรื่องนี้มีส่วนวิจารณ์พ่อของตัวเองอยู่บ้าง เพราะชีวิตส่วนตัวของคิคุชิเองมีความลำบากอยู่ไม่น้อยในวัยเด็กและวัยเรียน สมัยเป็นนักเรียนเคยทำงานสารพัดอย่าง ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ผลการเรียนไม่เด่นเท่าที่ควร

หลังจากได้ประพันธ์เรื่อง “พ่อกลับบ้าน” แล้ว คิคุชิได้ประพันธ์เรื่อง “อนุทินของนักประพันธ์ไร้ชื่อ” (1918) ซึ่งเป็นเรื่องที่สาธภาพความรู้สึกในกันบึ้งของหัวใจที่อดรู้สึกอิจฉาริษยาที่เห็นเพื่อน ๆ ประสบความสำเร็จในการเป็นนักประพันธ์มากกว่าตัวเองไม่ได้ การตระหนักความเป็นรองทำให้เขาขมขื่นเป็นอย่างมาก แต่ที่น่าแปลกอย่าง

“คิคุชิ ฮิโรชิ มีความเห็นว่า ชีวิต
จริงเป็นหลัก วรรณศิลป์เป็นรอง”

มากก็คืองานชิ้นนี้กลับทำให้ความสามารถในการเป็นนักประพันธ์ ของเขาได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง เหตุผลก็คือสามารถแสดงความขมขื่นออกมาอย่างมีศิลปะแบบไม่ปกปิด ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะเกี่ยวกับวรรณคดีของเขาว่าเรื่องจริง (เคยเกิดจริงในชีวิตหรือเคยรู้สึกเช่นนั้น) น่าสนใจกว่าเรื่องที่แต่งขึ้นแบบฝันเพื่อง

นอกจาก “อนุทินของนักประพันธ์ที่ไร้ชื่อ” ซึ่งเป็นเรื่องที่พูดถึงความรู้สึกของตัวเองที่ไม่สามารถประพันธ์เรื่องที่เป็นที่ยอมรับเท่าเพื่อ ๆ แล้ว “ทาดานาโอะผู้ทรนง” (Tadanao Kyogyojyoki) เป็นเรื่องสั้นอิงประวัติศาสตร์ที่สอดแทรกความรู้สึกของผู้แต่ง 17 เป็นเรื่องที่มีส่วนทำให้ชื่อเสียงในการเป็นนักประพันธ์ของเขาเป็นที่ยอมรับมากขึ้น

“ทาดานาโอะผู้ทรนง” ที่เขาแต่งไปลงในนิตยสาร “ชิวโอโครอง” ในปี 1918 นั้น เป็นเรื่องที่กล่าวถึงทาดานาโอะ หลานของโตกุงะว่า อีเอยาสึ (ผู้ก่อตั้งเอโตะบากุบุ) ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นโตเมียวบกกครองอาณาเขตที่กว้างใหญ่ตอนอายุได้แค่ 13 ปี เป็นคนที่เก่งกาจไม่ยอมแพ้ใคร ได้ฝากฝังไม่ลายมือตอนทำศึกโอซาก้าเมื่ออายุได้ 21 ปี เป็นที่โปรดปรานของอีเอยาสึ จนเขาคิดว่าความสามารถหาผู้ใดเสมอเหมือนมิได้ แต่อยู่มาวันหนึ่งหลังจากประลองยุทธ์กับลูกน้องแล้วเขาแอบได้ขโมยลูกน้องที่แพ้เขาในตอนกลางวันคุยกับเพื่อนว่า “แกล้งแพ้” เรื่องนี้ทำให้เขาไม่พอใจที่ตนถูกหลอกเลยทำสู้กับแบบให้บาดเจ็บหรือตายไปข้างใดข้างหนึ่ง ผลก็เป็นแบบเดิมคือลูก

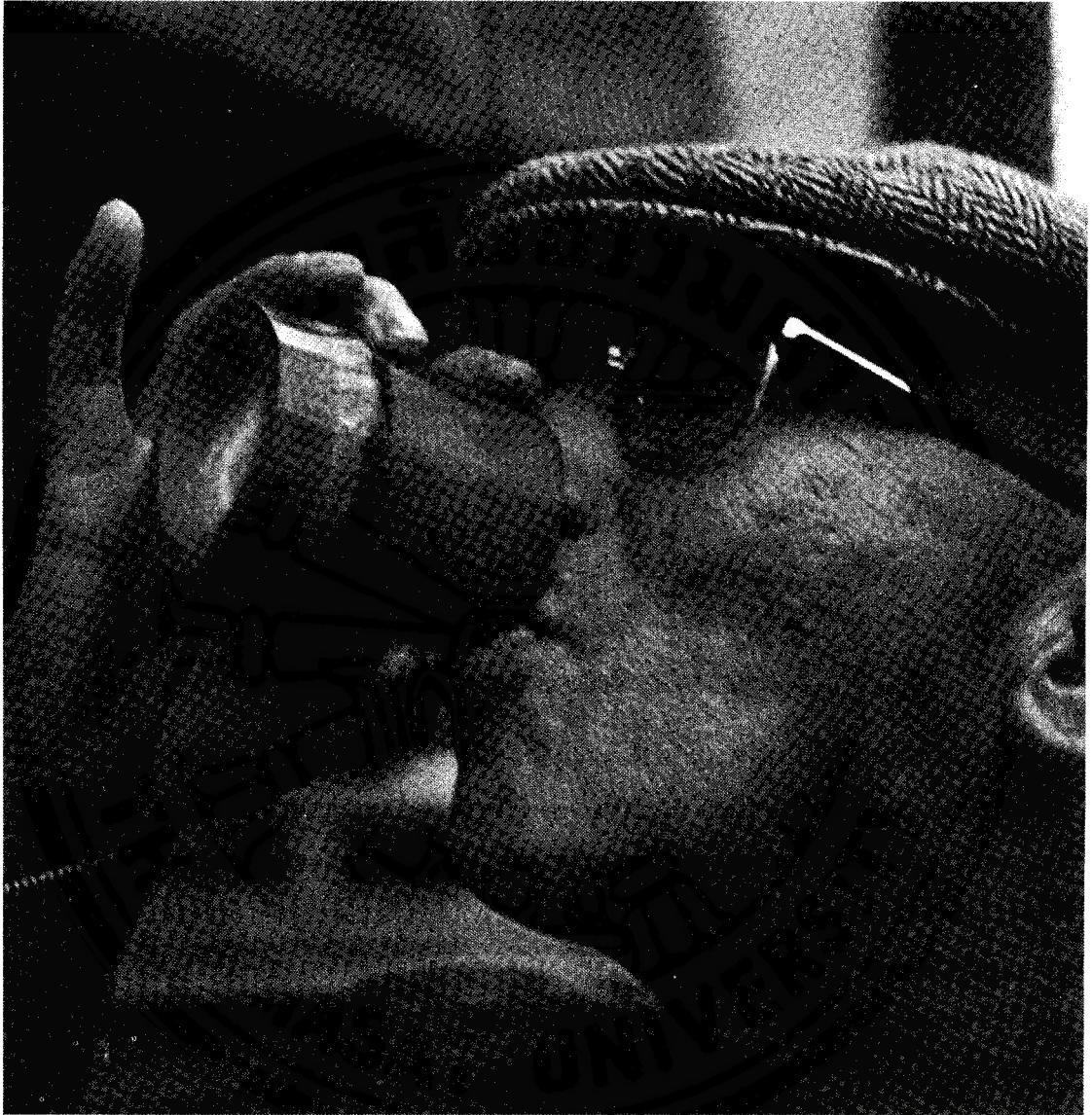

น้อง ไม่ยอมต่อสู้สุดฝีมือ ยอมแพ้ตามเคย แม้จะถูกบังคับให้ผลิตชีพตัวเองก็ไม่
 หวั่น ทาดานาโอะไม่พอใจยิ่งขึ้นที่ไม่มีใครจริงจังกับตัวเอง เขากลายเป็นจอมเผด็จการ
 ที่เหยียดหยมโหดทำให้ผู้คนได้รับความเดือดร้อนไปตาม ๆ กัน จนในที่สุดเขาถูกปลดออก
 จากตำแหน่ง เนรเทศให้ไปอยู่ที่อื่น ตอนนั้นเองที่เขาพบว่าสามารถมีความสัมพันธ์กับ
 ผู้คนได้ดี เรื่องนี้เป็นการสะท้อนความน่าสมเพชทั้งของโตเมียวเจ้าเหนือหัวและ
 บิซิวาส พวกเขาบิซิวาสสมัยนั้นได้รับการฝึกอบรมมาให้รับใช้ท่านจนตัวตาย แม้ต้องพลีชีพก็
 ไม่หวั่น จนตัวเองต้องสูญเสียความเป็นมนุษย์ที่น่าภูมิใจ แต่มองในอีกแง่หนึ่งก็เป็น
 พฤติกรรมที่มีเหตุผลในสมัยนั้น เพราะเจ้านายส่วนใหญ่ต้องการเช่นนั้น ในกรณีของ
 ทาดานาโอะที่เกิดปัญหาขึ้นเพราะผู้แต่งได้ลอบแทรกความเป็นสมัยใหม่ที่ต้องการความ
 จริงใจต่อกันเข้าไปในตัวเขาพฤติกรรมของลูกน้องจึงทำให้เขาไม่พอใจ เป็นเรื่องที่คิคุชิ
 ต้องการนำมาปฏิเสศทัศนคติแบบรับใช้ท่านจนตาย และมีการพลีชีพอย่างไร้
 เหตุผล ซึ่งมีหลงเหลืออยู่ในรัชสมัยเมจิ (1868 - 1912) ที่แม้มีการปฏิรูปให้เป็นสมัยใหม่
 ที่มีการเน้นค่าของคนที่คุณต้องมีการเท่าเทียมกันแล้วก็ตาม เช่นเมื่อจักรพรรดิมะจิ
 สวรรคตนั้น ขุนพลโมจิได้ทำฮาราคิรีผลิตชีพตัวเองเป็นต้น ส่วนความภักดีระดับรอง ๆ
 ลงมา อันเป็นความภักดีที่ไม่สมเหตุผลในลายตายของคนสมัยใหม่นั้นยังมีอยู่
 มาก แต่ในที่นี้ก็ใคร่จะกล่าวถึงพฤติกรรมของคิคุชิเองเล็กน้อยว่าเขาได้ร่วมมือกับรัฐ

“เวลาพูดถึงทัศนคติของคิคุชิ ฮิโรชิ
แล้ว ค่อนข้างหลากหลายแต่ส่วน
มากจะมีการสะท้อนไว้มากี่เรื่อง”

บาลญี่ปุ่นจักรวรรดินิยมตอนรุกรานจีน เป็นกระบอกเสียงให้แก่รัฐบาลที่ไปแทรกแซงประเทศอื่น ในฐานะที่เราไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเขานั้น ก็คงบอกได้ว่ามองปัญหาคนอื่นนั้นชัดเจนกว่าของตัวเอง เพราะพฤติกรรมของเขาในช่วงนั้นนำตำหนิมาก อย่างไรก็ตามพฤติกรรมของเขาในครั้งนั้นแม้จะได้รับการลงโทษเมื่อสงครามยุติแล้วก็ตาม แต่ก็มีส่วนส่วนนั้นทอนความเป็นอมตะของงานประพันธ์ของเขาอยู่บ้าง และขณะเดียวกันก็มีส่วนทำให้เขาได้รับความเห็นอกเห็นใจ ด้วยเห็นว่าเขาถูกบังคับแบบไม่มีทางเลือก เป็นเรื่องที่น่าเห็นใจ

เวลาพูดถึงทัศนคติของคิคุชิ ฮิโรชิ แล้ว ก็ค่อนข้างหลากหลาย แต่ส่วนมากจะมีการสะท้อนไว้มากี่เรื่อง จึงไม่ค่อยมีการพัฒนามากนัก แต่ความหลากหลายก็มีส่วนร่วมอยู่บ้าง คือปฏิเสธสิ่งที่ไม่ค่อยสมเหตุสมผล การล้างแค้นในสมัยก่อนก็เป็นสิ่งหนึ่งที่คิคุชิไม่ลู่จะเห็นด้วย “เหนือความพยายาม” (onshuno kanatani) ที่ประพันธ์ในปี 1919 เป็นเรื่องหนึ่งในลักษณะนี้ที่มีการกล่าวขวัญกันมาก เป็นเรื่องที่กล่าวถึงการติดตามศัตรูที่ฆ่าพ่อและได้เจอตัวใน 10 กว่าปีต่อมาว่าศัตรูได้สำนึกในความผิดและได้อุทิศชีวิต 10 กว่าปี ไปเจาะอุโมงค์ของขุนเขาที่ขวางกั้นการไปมาหาสู่ของคุณ มีผู้คนประสบอันตรายมากมายที่บินไปอยู่อีกด้านหนึ่ง พฤติกรรมของศัตรูทำให้คนที่จะไปล้างแค้น ลืมเรื่องส่วนตัว ไปลงมือช่วยขุดอีกแรง จนสามารถขุดอุโมงค์เชื่อมทะเลขุนเขาถูก

นั้น และทั้ง 2 คนได้จับมือกันเมื่อขุดสำเร็จเป็นเรื่องที่ปฏิเสธคำนิยามสมัยลัทธิศาสนาวิ-
 ภักดิ์ ทำให้ต้องเสียเวลาไปทำเรื่องที่ไม่เป็นเรื่องในการล้างแค้นและจองล้างจอง
 ผลาญกันและกันโดยไม่มีที่สิ้นสุด เรื่องนี้ได้รับการตอบรับอย่างดีจากผู้อ่าน

เวอร์ชอมระดับได้ด้วยการไม่จองเวร หรือเวอร์ชอมระดับได้ด้วยการให้อภัยอย่าง
 ที่ปรากฏในเรื่องนี้ก็ดูมีเหตุผลอยู่ไม่น้อย แต่ในปีต่อมา (1920) เขาได้แต่งเรื่องยาว
 ชื่อ “คุณนายไข่มุก” (Shinjufujin) เป็นตอน ๆ ลงในหนังสือพิมพ์ เป็นเรื่องที่ค่อนข้าง
 สนับสนุนการจองเวรจองกรรมในสมัยใหม่ เพราะนั่นเป็นวิธีที่จะล้างแค้นได้ เรื่องนี้
 เป็นนวนิยายยอดเยี่ยมที่เน้นความบันเทิงเป็นหลัก เป็นเรื่องที่พูดถึงธูริโกะ ดรุณี

“ผลก็คือตัวเองก็กลายเป็นนัก
ประพันธ์นำเนาไปในที่สุด”

แรกสุดที่สวยปานไข่มุก และมีคนรักของตัวเองอยู่แล้ว ตกเป็นภรรยาของเศรษฐีที่มีครอบครัวแล้วหล่อนเลยตั้งใจจะแก้เผ็ด โดยไม่ยอมตกเป็นภรรยา ไม่ยอมให้แตะเนื้อต้องตัว เศรษฐีคนนั้นกลัดกลุ้มใจมากที่ได้หล่อนมากแต่กายหาได้เป็นเจ้าของกายใจของหล่อนไม่ เขาถูกลูกชายปัญญาอ่อนตัวเองทำร้ายร่างกายขณะจะใช้กำลังบังคับหล่อน ก่อนตายได้ฝากลูก ๆ ไว้กับหล่อน หล่อนสามารถแก้แค้นได้สมความปรารถนา เป็นหม้ายพรหมจารีนี้ และเป็นหม้ายทองเคื่อง หล่อนกลายเป็นแม่หม้ายพราวเสน่ห์ เป็นที่หลงใหลของบุรุษในสังคมชั้นสูง หล่อนกลายเป็นนางปีศาจขอบุรุษมานบุรุษที่หลวมตัวเข้ามา หล่อนไม่เคยแยแสกับชายที่มาจากจริงใจกับหล่อน ในที่สุดถูกชายที่หลงรักหล่อนอย่างถอนตัวไม่ขึ้นทำร้ายและคิดจะปลิดชีพตัวเอง แพนเก่าได้รุกรมาในนาที่สุดท้าย หล่อนได้ฝากบุตรสาวของสามี (เศรษฐี) ก่อนตาย ผู้แต่งแสดงความเห็นอกเห็นใจหล่อนและโดยเนื้อเรื่องแล้วไม่ได้ปฏิเสธพฤติกรรมของหล่อน แต่เรื่องนี้มีอุปสรรคอื่นอยู่คือเป็นเรื่องราวที่เกิดในสมัยสตรีตื่นตัวแต่ก็ยังตกเป็นเบี้ยล่างของบุรุษเลยทำให้หล่อนกลายเป็นปีศาจไป และผู้ชายที่แสร้งเข้ามาเองก็ไม่น่าสงสารแต่อย่างไร เรื่องนี้ยังมีความประสงค์จะปฏิเสธความคิดที่ว่ามีเงินสักอย่างทำอะไรย่อมสำเร็จ เรื่องราวน่าสนใจน่าติดตามมากจนคนอ่านติดกันงอมแงม และด้วยความสำเร็จของเรื่องนี้ คิคุชิเลยหันไปแต่งนิยายขอดนิยามที่แน่น แต่ความบันเทิงมากขึ้น และในปี 1923 เขาก็จัดทำนิตยสาร “บุเนงซุนจิวิ” ตั้งหน้าตั้งตาสนับสนุนนักประพันธ์หน้าใหม่ ตัวเองก็พยายามผลิตงานที่สนองความต้องการของผู้อ่าน เพื่อส่งเสริมให้วรรณกรรมมีคนนิยมอ่านมากขึ้น ผลก็คือตัวเองก็กลายเป็นนักประพันธ์นำเนาไปในที่สุด

โดย อาทร พุ่งธรรมสาร

บรรณานุกรม

- ปิยะจิต ทาแดง อำนวยการแปล *เรื่องสั้นญี่ปุ่น 1* กรุงเทพฯ อักษรสาสน์ 2520
- รินฤทัย สัจจพันธ์ แปล *ซากุระร่วงในฤดูใบไม้ผลิ* กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์วิทวัส 2522
- Introduction to Contemporary Japanese Literature* Kokusai Bunka Shinkokai (The Society for international Cultural Relations) Tokyo 1938
- Hasegawa Izumi, Kono To shio ed, *Shiryō ni yoru kindai Nihonbungaku* วรรณคดีสมัยใหม่จากข้อมูล
Tokyo : Meijishoin, 1979.
- Ito Sei ed *Nihon Gendai bungaku zenshu bekkai Nihongendai bungakushi (2)* Tokyo: Kodansha, 1979 ประวัติ วรรณคดีญี่ปุ่นปัจจุบัน 2
- Kikuchi Hiroshi *Onshu no Kanatani* Tokyo: Shinchobunko 1973 เนื้อหาความพยายาม
- Kobayashi Hideo *Sakka no Kao* Tokyo: Kadokawabunko 1976 โฉมหน้านักประพันธ์
- Kono Toshio, Miyoshi Yukio, Takemori Tenyu, Hiraoka Toshio ed
Kindaibungakushi 2 Taisho no bungaku Tokyo: Yuhikakusensho 1978 ประวัติวรรณคดี 2 วรรณคดีสมัยไทโช
- Miyoshi Yukio, Takemori Tenyu ed *Kindaibugaku 4 Taishobugaku no shoso* Tokyo: Yuhikakusosho 1977.
- Yoshida Seiichi ed *Nihobungaku kanshojiten Kindaihen* วรรณคดีวิจักษ์ วรรณคดีสมัยใหม่
Tokyo: Tokyodoshuppan 1972 17th edition
- Odagiri Hideo *Bungakushi* Tokyo: Toyokeizai 1965 ประวัติวรรณคดี